

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
Майя НІКОЛАЄВА

« 05 » березня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 106 Географія
(код і назва спеціальності (тей))

Освітньо-професійна /наукова програма: Землекористування і оцінка земель
(назва ОПП/ОНП)

ОНУ 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка природокористування». – Одеса: ОНУ, 2023. – 16 с.

Розробник: **НЕФЕДОВА Ніна Євгенівна**, доцент, кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму геолого-географічного факультету.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол №   1   від " 30 " _____ серпня _____ 2023 р.

Завідувач кафедри _____ **(Олександр ТОПЧІЄВ)**
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП/Землекористування і оцінка земель
_____ **(Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)**
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол №   1   від " 30 " _____ серпня _____ 2023 р.

Голова НМК _____ **(Віталій СИЧ)**
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол від № _____ від « _____ » _____ 20__ року

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол від № _____ від « _____ » _____ 20__ року

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 2 годин – 90 змістових модулів – 1	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>106 Географія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u>	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	
		<i>Семестр</i>	
		6-й	
		<i>Лекції</i>	
		26 год.	.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
			.
		<i>Самостійна робота</i>	
		44 год.	
		Форма підсумкового контролю: іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка природокористування» у студентів спеціальності 106 «Географія» за освітньо-професійною програмою «Географічні основи природокористування регіонального та муніципального розвитку» є одержання теоретичних знань та практичних навичок по застосуванню економічних механізмів та методів управління процесом природокористування з метою оптимізації взаємодії суспільства та природи

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є дослідження особливостей використання природних ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності людини з метою оптимізації взаємодії суспільства та природи

Основними **завданнями** економіки природокористування є:

- розглянути природокористування як сутність діяльності суспільства, життя та задоволення потреб життєдіяльності людини;
- проаналізувати значення природокористування в умовах взаємодії економіки та природного середовища;
- дати характеристику природних ресурсів як фактору соціально-економічного розвитку.
- розглянути основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів;
- проаналізувати особливості видової економічної оцінки природних ресурсів;
- дати характеристику державній системі екологічного управління в Україні;
- проаналізувати законодавчу базу екологічної стандартизації, сертифікації та експертизи;
- розглянути напрямки природоохоронних заходів;
- дати характеристику економічних проблем збереження біорізномайття;
- розглянути природоохоронні території та об'єкти природно-заповідного фонду України;
- проаналізувати сучасні проблеми природовідтворювальної діяльності України та шляхи їх вирішення;

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

б) спеціальні (фахові, предметні) (ФК):

ФК2. Здатність застосовувати знання розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства;

ФК4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки;

ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності;

ФК 11. Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проектах.

Очікувані результати навчання.

Програмні результати навчання (ПРН):

P07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових;

P08. Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер;

P12. Знати і вміти використовувати методи ґрунтознавства і географії ґрунтів, проводити оцінку існуючого землекористування, природокористування, його правочинність;

P13. Вміти застосовувати географічні, ґрунтознавчі, топографо-геодезичні та землевпорядні методи в практичній діяльності, аналізувати результати оцінки стану природо-, ґрунто- і землекористування, проводити оцінювання ґрунтів і земель та надавати рекомендації щодо підвищення еколого-економічної ефективності використання земель.

У результаті опанування ЗК, ФК та ПРН студент повинен

знати:

- теоретичні основи економіки природокористування;
- економічні аспекти природокористування;
- значення природокористування в умовах взаємодії економіки та природного середовища;
- основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів;
- основні методи економічної оцінки природно-ресурсного потенціалу регіонів;
- державну систему екологічного управління в Україні;
- напрямки природоохоронних заходів;
- характеристику економічних проблем збереження біорізномаяття;
- прогноз змін стану природного середовища;
- сучасні проблеми природовідтворювальної діяльності України та шляхи їх вирішення;

вміти:

- володіти методами економічної оцінки природно-ресурсного потенціалу регіонів;
- виявляти проблеми природокористування при аналізі стану економічного розвитку;
- вміти здійснювати пошук інформації з питань наукового і практичного дослідження виробничого та природно-ресурсного потенціалу;
- використовувати міжнародний досвід та Українську практику управління раціональним використанням природних ресурсів та охороною навколишнього середовища.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи економіки природокористування.

Тема 1. Структура курсу, предмет та об'єкт дослідження, наукові школи

Економіка природокористування як наука, сучасні масштаби впливу людини на природне середовище. Наукові підходи до дефініції категорії «природокористування» Головні аспекти «Економіки природокористування»: екологічний, техніко-економічний, соціально-політичний.

Тема 2. Поняття природокористування, його соціально-економічна сутність.

Природокористування як сутність діяльності суспільства, життя та задоволення потреб життєдіяльності людини. Потреби життєдіяльності людини. Сфери суспільного природокористування (сільськогосподарське виробництво, лісове господарство, промисловість, енергетика, урбанізація).

Природокористування техногенного типу. Обсяги використання природних ресурсів та забрудненням природного середовища (викиди до атмосферного повітря, скиди у водні ресурси, забруднення ґрунтів та підземних надр). Безвідходні технології. Раціональне природокористування.

Тема 3. Значення природокористування в умовах взаємодії економіки та природного середовища

Природокористування як важлива складова національного господарського комплексу, що забезпечує імплементацію господарського використання природних ресурсів та збереження довкілля. Фактори негативного впливу економіки на довкілля

Тема 4. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів

Ознаки класифікація природних ресурсів як фактору соціально-економічного розвитку. Класифікація за генетичною ознакою природного ресурсу. Наукові підходи до визначення економічної цінності природних ресурсів.

Комплексний підхід економічної оцінки природних ресурсів. Місце та значення ресурсів у загальному природному комплексі, вплив на них антропогенної діяльності та вартість природоохоронних заходів.

Змістовий модуль 2. Економічна оцінка природних ресурсів. Законодавча база екологічної стандартизації

Тема 5. Особливості видової економічної оцінки природних ресурсів.

Економічна оцінка запасів мінеральних ресурсів за ступенем розвіданості та готовності до експлуатації. Визначення грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення. Методичні підходи експертної грошової оцінки природних ресурсів

Тема 6. Державна система екологічного управління. Законодавча база екологічної стандартизації в Україні

Загальні функції державної системи екологічного управління. Законодавча база екологічної стандартизації в Україні. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Система екологічних нормативів: а) нормативи екологічної безпеки (гранично допустимі концентрації забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі, гранично допустимі рівні акустичного, електромагнітного, радіаційного та іншого шкідливого фізичного впливу на навколишнє природне середовище, гранично допустимий вміст шкідливих речовин у продуктах харчування); б) гранично допустимі викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище забруднюючих хімічних речовин, рівні шкідливого впливу фізичних і біологічних факторів.

Тема 7. Екологічна стандартизація.

Закон України «Про стандартизацію». Мета екологічної стандартизації і нормування. Комплекс обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки.

Завдання стандартизації в сфері охорони природи. Об'єкти стандартизації: терміни, визначення і системи класифікації; показники якості природних середовищ; параметри викидів і скидів забруднюючих речовин; методи визначення параметрів стану природних об'єктів та інтенсивності антропогенного впливу; вимоги до способів та засобів контролю і вимірювання, а також до пристроїв, апаратів і споруджень з охорони природного середовища.

Основні завдання стандартизації в області збереження природного середовища: забезпечення якісного стану природних комплексів; прагнення до збереження рівноваги між розвитком виробництва та станом природного середовища; прагнення до відновлення та раціонального використання природних ресурсів; удосконалення системи управління якістю навколишнього середовища в інтересах людства.

Тема 8. Екологічна сертифікація

Екологічна сертифікація як нормативно-технічний документ. Сертифікат як документ про екологічну якість товару, послуги, виданого державним органом або уповноваженою на те організацією (у тому числі міжнародною).

Світова практика екологічної сертифікації. Директива ЄС «Про екологічні знаки». Міжнародні стандарти: «Система екологічного управління», «Управління навколишнім середовищем».

Державна система сертифікації продукції в Україні як новий механізм управління та охорони навколишнього природного середовища. Впровадження екологічної сертифікації в Україні за метою розв'язання загальних завдань у сфері функціонування господарського комплексу, сфері інтеграції України до Європейського Союзу, сфері міжнародного співробітництва в галузі охорони природного середовища.

Тема 9. Екологічна експертиза

Екологічна експертиза в Україні як вид науково-практичної діяльності уповноважених державних органів, еколого-експертних формувань та об'єднань громадян, що ґрунтується на міжгалузевих екологічних дослідженнях, аналізі та оцінці передпроектних, проектних та інших матеріалів чи об'єктів, реалізація і дія

яких може негативно впливати або впливає на стан природного середовища. Екологічна експертиза як підготовка висновків про відповідність запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки. Об'єкти екологічної експертизи. Закони України «Про екологічну експертизу», «Про охорону навколишнього природного середовища» та інші акти чинного законодавства.

Змістовий модуль 3. Сучасні напрямки природовідтворювальної діяльності України, проблеми та шляхи їх вирішення Економічна ефективність природоохоронних заходів

Тема 10. Напрямки природоохоронних заходів

Охорона природи як загальне позначення системи заходів (технологічних, адміністративно-правових, просвітницьких і т.д.), що забезпечують можливість збереження природних, ресурсовідтворюючих, середовищевідтворюючих функцій розмаїття, а також збереження невідновних ресурсів.

Основні напрямки природоохоронних заходів: 1) Охорона і раціональне використання невідтворених природних ресурсів. 2) Зниження чи запобігання забруднення і руйнування навколишнього середовища; 3) Забезпечення простого чи розширеного відтворення поновлюваних природних ресурсів; 4. Збереження біологічної різноманітності природи, еталонів незмінної природи, стійкості екологічних систем: генофонду (біологічного розмаїття); збереження екосистем.

Природоохоронні заходи: 1) Усунення і зниження викидів до гранично допустимих норм (удосконалювання технологічних процесів; перехід на ресурсозберігаючі і маловідходні заходи; зміни складу, поліпшення і збагачення якості використаних ресурсів; установка очисних споруджень із наступною утилізацією відходів; комплексне використання сировини; контроль за забрудненням і зменшенням викидів за несприятливих ситуаціях. 2). Нейтралізація шкідливих факторів забруднення: розведення промислових викидів і стічних вод; установлення санітарних охоронних зон навколо промислових підприємств.

Тема 11. Економічні проблеми збереження біорізноманіття

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» Правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь. Регулювання правових відносин земельним, водним, лісовим законодавством, законодавством про надра, про охорону атмосферного повітря, про охорону і використання рослинного і тваринного світу та іншим спеціальним законодавством. Основні принципи охорони природного середовища.

Тема 12. Природоохоронні території та об'єкти природно-заповідного фонду України

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Національні природні парки («Карпатський», «Синевир», «Вижницький», «Подільські Товтри», «Святі Гори», «Яворівський», «Деснянсько-Старогутський», «Ужанський», «Гуцульщина», «Ічнянський», «Великий Луг», «Мезинський»,

«Голосіївський», «Припять-Стохід», «Нижньо-дністровський», «Бузький Гард», «Гетьманський», «Приазовський», «Дермансько-Острозький», «Хотинський», «Тузовські лимани», «Черемоський», «Олешківські піски», «Верховинський», «Нижньосульський», «Пирятинський», «Слобожанський», «Меотида», «Джарилгацький», «Дністровський Каньйон», «Кармелюкове Поділля», «Чарівна Гавань», «Дворічанський», «Білобережжя Святослава», «Кременецькі гори», «Північне Поділля»); Природні заповідники («Єланецький степ», «Горгани», «Казантипський», «Опукський», «Древлянський»). Біосферні заповідники («Карпатський»).

Тема 13. Сучасні проблеми природовідтворювальної діяльності України та шляхи їх вирішення

Сучасні проблеми природовідтворювальної діяльності України та шляхи вирішення негативних тенденцій. Радикальне поглиблення ринкових реформ через врахування екологічного фактору. Врахування політики цілеспрямованого розвитку ефективних вітчизняних виробництв, активної підтримки створення в Україні сучасної конкурентоспроможної екологічнобезпечної економіки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	очна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб.	с. р.		л	п/с	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи економіки природокористування										
Тема 1. Структура курсу, предмет та об'єкт дослідження, наукові школи	2	2		-	-					
Тема 2 Поняття природокористування, його соціально-економічна сутність	8	2	2	-	4					
Тема 3. Значення економіки природокористування в умовах взаємодії виробництва та природного середовища	8	2	2	-	4					

Тема 4. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів	8	2	2	-	4					
Разом за модулем 1	26	8	6	-	12					
Змістовий модуль 2. Економічна оцінка природних ресурсів.										
Тема 5 Особливості видової економічної оцінки природних ресурсів.	8	2	2	-	4					
Тема 6. Державна система екологічного управління. Законодавча база екологічної стандартизації в Україні	8	2	2	-	4					
Тема 7. Екологічна стандартизація.	6	2	-	-	4					
Тема 8. Екологічна сертифікація	6	2	-	-	4					
Тема 9. Екологічна експертиза	8	2	2	-	4					
Разом за модулем 2	36	10	6		20					
Змістовий модуль 3. Економічна ефективність природоохоронних заходів										
Тема 10. Види природоохоронних заходів	8	2	2	-	4					
Тема 11. Економічні проблеми збереження біорізномайття	8	2	2	-	4					
Тема 12. Охоронні території та об'єкти природно-заповідного фонду України	8	2	2	-	4					
Тема 13. Перспективи України в глобальній системі природо-відтворювальної діяльності	4	2	2	-	-					
Разом за модулем 3	28	8	8		12					
Усього годин	90	26	20	-	44					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи економіки природокористування		
1	Значення економіки природокористування в умовах взаємодії виробництва та природного середовища	2
2	Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів	2
Змістовий модуль 2. Економічна оцінка природних ресурсів. Природні фактори в системі виробничих відносин. Екологічне ліцензування, нормування і стандартизація, сертифікація та експертиза.		
3	Особливості видової економічної оцінки природних ресурсів	2
4	Державна система екологічного управління. Законодавча база екологічної стандартизації в Україні	2
5	Екологічна експертиза	2
Змістовий модуль 3. Економічна ефективність природоохоронних заходів		
6	Види природоохоронних заходів	2
7	Економічні проблеми збереження біорізномаяття	2
8	Природоохоронні території та об'єкти природно-заповідного фонду України	2
9	Сучасні проблеми природовідтворювальної діяльності України та шляхи вирішення негативних тенденцій.	2
10	Перспективи України в глобальній системі природо-відтворювальної діяльності	2
	Разом	20

6. Теми практичних занять

Теми практичних занять не передбачені програмою

7. Теми лабораторних занять

У програмі лабораторні заняття не заплановані

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Підготувати стислий конспект на тему: Поняття природокористування, його соціально-економічна сутність	4
2.	Підготувати стислий конспект на тему: Значення економіки природокористування в умовах взаємодії виробництва та природного середовища	4
3.	Підготувати стислий конспект: Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів	4
4.	Підготувати стислий конспект на тему: Особливості видової економічної оцінки природних ресурсів	4
5.	Підготувати стислий конспект: Державна система екологічного управління. Законодавча база екологічної стандартизації в Україні	4

6.	Підготувати стислий конспект на тему: Екологічна стандартизація.	4
7.	Підготувати конспект на тему: Екологічна сертифікація	4
8.	Підготувати конспект: на тему: Екологічна експертиза	4
9.	Підготувати доповідь: Види природоохоронних заходів	4
10.	Підготувати конспект: Економічні проблеми збереження біорізномаяття	4
11.	Підготувати доповідь з презентацією для одного з обраних об'єктів природно-заповідного фонду України	4
	Разом	44

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням наочних засобів, презентації, самостійна робота, розрахункове домашнє завдання, опрацювання нового матеріалу, самостійне опрацювання нового матеріалу, в т.ч. із застосуванням Інтернет-ресурсів.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточне контрольне опитування, оцінювання семінарських доповідей та виконання індивідуальних завдань; підсумковий контроль – іспит. В обов'язковому порядку здійснюється облік відвідування студентами усіх видів занять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та	правильно вирішив більшість практичних завдань; має стійкі навички виконання завдання

	письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю

1. Наукові школи з основ екології та природокористування
2. Зміст поняття природокористування, його соціально-економічна сутність
3. Актуальність та значення економіки природокористування в сучасних умовах взаємодії виробництва та природного середовища
4. Значення природних ресурсів як фактору соціально-економічного розвитку.
5. Сучасні підходи до класифікації природних ресурсів
6. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів
7. Державна система екологічного управління в Україні.
8. Екологічна стандартизація. Основні завдання стандартизації в області збереження природного середовища

- 9.. Законодавча база екологічної стандартизації в Україні
10. Екологічна сертифікація як нормативно-технічний документ.
11. Світова практика екологічної сертифікації
12. Екологічна експертиза Об'єкти екологічної експертизи. Екологічна експертиза в Україні як вид науково-практичної діяльності
13. Закони України «Про екологічну експертизу», «Про охорону навколишнього природного середовища» та інші акти чинного законодавства.
14. Види природоохоронних заходів
15. Економічна ефективність природоохоронних заходів
16. Економічні проблеми збереження біорізномаяття України.
17. Природоохоронні території та об'єкти природно-заповідного фонду України
18. Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду
19. Національні природні парки України.
20. Природні заповідники України.
21. Біосферний заповідник «Карпатський»
22. Перспективи України в глобальній системі природо-відтворювальної діяльності
23. Сучасні проблеми природо-відтворювальної діяльності України та шляхи вирішення негативних тенденцій.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль													Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3						Індивідуальне самостійне завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	10	25	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
Контрольна робота за змістовим модулем 1-4				Контрольна робота за змістовим модулем 5-9					Контрольна робота за змістовим модулем 10-13						

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Робоча програма та силабус навчальної дисципліни; опорні конспекти лекцій; мультимедійні презентації; плани практичних занять; навчально-методичні матеріали та питання для поточного і підсумкового контролю; ілюстративні матеріали (карти, схеми, рисунки).

14. Рекомендована література

Основні рекомендовані джерела

1. Беренда Н.В., Троїцька О.О., Манідіна Є.А. Економіка природокористування: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища всіх форм навчання. Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2017. 200 с.
2. Гапотій В.Д., Попазова О.В. Навчальний посібник з екологічного права України. Мелітополь: ТДАТУ, 2008. 175 с.
3. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Економіка природокористування: Підручник. К.: «Кондор», 2009. 465 с.
4. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. Підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. 346 с.
5. Паламарчук В. О., Коренюк П. І. Економіка природокористування / За ред. чл.-кор. НАН України О. С. Ємельянова. Запоріжжя: Дике Поле, 2003. 408 с.
6. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіки природокористування. Курс лекцій. Практикум: Навчальний посібник. 2-ге вид., стер. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 400 с.
7. Яремчук І.Г. Економіка природокористування. К.: Просвіта, 2000. 431 с.

Додаткові рекомендовані джерела

1. Васильков В. Г. Організація виробництва: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 524 с.
2. Веклич О.О. Економічний механізм природокористування: аналіз дієвості // Вісник НАН України. 2001. №8. С. 35-41.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.3. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 952 с.
4. Кобецька Н. Р. Екологічне право України: Навч. Посібник. К.: Юрінком Інтер, 2007. – 352 с.
5. Природноресурсове право України: Навч. посіб. / За ред. І.І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – 376 с.
7. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. У 3-х частинах: Підручник. К.: ВД «К.-М. Академія». Чернівці: Зелена Буковина, 1999. 568 с.
8. Саніахметова Н. О. Підприємницьке право / Н. О. Саніахметова. К.: А. С. К., 2001. 704 с.
9. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2000. 223 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Закон України: Про підприємництво [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Закон України: Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Закон України: Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Закон України: Про екологічну експертизу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
6. Закон України: Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
7. Закон України: Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/>
9. Офіційний сайт державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>